

MÅL:

Det skal være nasjonalt tilrettelagt for at helsekompetanse er et inkorporert aspekt og tenkning i planlegging, utvikling, implementering og evaluering av helse- og omsorgstjenestene, samt folkehelsearbeidet - på alle tjeneste- og forvaltningsnivåene

1

Helsekompetanse

2

Befolkningens helsekompetanse

The International Population Health Literacy Survey 2019-2021

Christopher Le

HLS₁₉-prosjektleder / seniorrådgiver, Helseidirektoratet
Ph.D.-stipendiat ved Høgskolen i Innlandet

FOLKEHELSEKONFERANSEN

18. – 19. oktober 2022

3

3

Helseidirektoratet

4

4

Har befolkningen tilstrekkelig helsekompetanse?

- Hvor **tilrettelagte** helsetjenestene og -informasjon er, avgjør om brukerens kompetanse er tilstrekkelig
- Personer «har ikke» for lav eller for svak helsekompetanse, men må ses opp mot **forventninger** til brukere av helsetjenestene

Meld. St. 34 (2015-2016) Verdier i pasientens helsetjeneste – Melding om prioritering

Pasienten har rett til, og skal settes i stand til, å være med å **velge forsvarlige og prioriterte undersøkelser og behandlinger**. Den enkelte pasient vet selv best hvordan hun eller han vil leve sitt liv, og vet selv hvilke hensyn som bør vektlegges i **valg mellom ulike behandlinger**. «Ingen beslutninger om meg, uten meg» er grunnleggende i pasientens helsetjeneste. Brukere og pasienter må involveres i utformingen av prioriteringer i helsetjenesten på alle nivåer.

1 av 3 **kan** mangle sentrale kunnskaper og ferdigheter for å realisere f.eks. «pasientens helsetjeneste»

HelseDirektoratet

5

Generell helsekompetanse (andelen personer på hvert nivå)

Nivå	Befolkningen (%)	Kjønn* (%)		Alder (%)			Utdanning** (%)		Langvarig sykdom (%)	
		M	K	18-24	25-65	>65	A	B	JA	NEI
	n=2999	n=1451	n=1548	n=290	n=2094	n=514	n=1107	n=1870	n=1086	n=1882
Nivå 3	20	17	24	18	21	18	16	23	18	22
Nivå 2	46	48	45	45	47	47	47	46	46	47
Nivå 1	31	33	29	35	30	33	34	29	33	29
Under nivå 1	2	3	2	2	3	2	3	2	3	2

* M=mann, K=kvinne

** A = til og med VGO, B = over VGO, VGO = Videregående opplæring

Forskjeller mellom grupper

- **Kvinner** synes å ha noe bedre helsekompetanse enn menn
- De med **høyere utdanning** enn vgo oppgir noe bedre helsekompetanse enn de med lavere utdanning

HelseDirektoratet

6

6

Utfordringer i den generelle befolkningen

Item	(%)	På en skala fra veldig lett til veldig vanskelig, hvor lett vil du si det er å...
HL35	64	finne informasjon om lovendringer som kan påvirke helsen til deg eller familien din?
HL34	61	finne ut hvordan nabolaget ditt kan bli mer helsevennlig?
HL12	55	vurdere om massemediens informasjon om sykdom er til å stole på?
HL28	49	vurdere om massemediens informasjon om helseisikro er til å stole på?
HL11	46	vurdere om du trenger en ny vurdering fra en annen lege?
HL41	46	vurdere hvordan nabolaget ditt kan påvirke helsen og trivselen din?

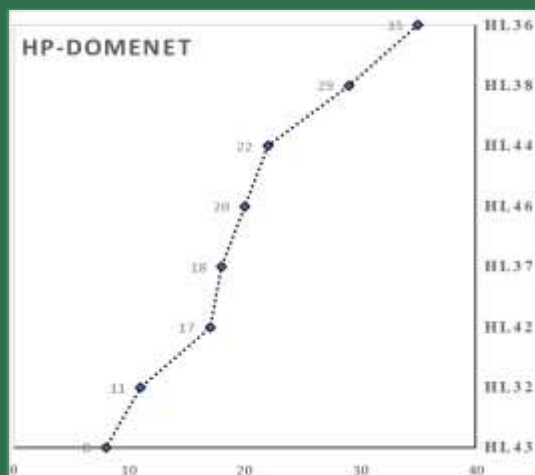
Andelen i prosent som svarte (veldig) vanskelig

Helsedirektoratet

7

7

Helsefremmende kontekst

Helsedirektoratet

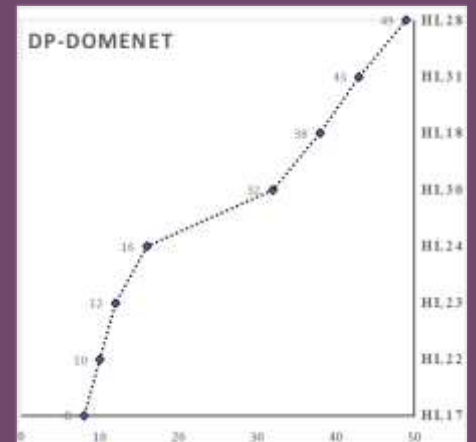
8

8

Item	På en skala fra veldig lett til veldig vanskelig, hvor lett vil du si det er å...
HL36	finne informasjon om tiltak som fremmer helse (...)??*
HL38	forstå informasjon på matemballasje?
HL44	ta avgjørelser for å bedre helsen og trivselen din?
HL46	påvirke de levekårene som har med helsen og trivselen din å gjøre?
HL37	forstå råd om helse fra familie eller venner?
HL42	vurdere hvordan boforholdene dine kan påvirke helsen og trivselen din?
HL32	finne informasjon om sunn livsstil, som mosjon, sunn mat og riktig ernæring?
HL43	vurdere hvilke hverdagsvaner som påvirker helsen din?

* Fullstendig ordlyd er: finne informasjon om tiltak som fremmer helse på arbeidsplassen, på skolen/studiestedet eller i nabolaget?

Sykdomsforebyggende kontekst

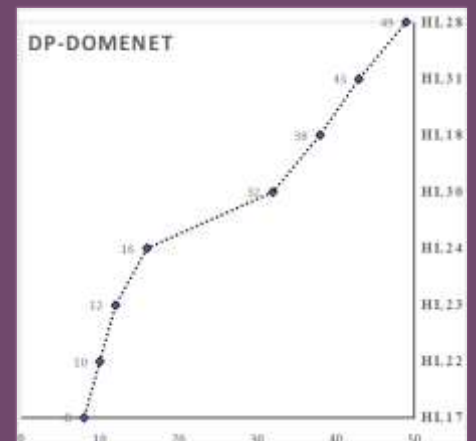
Helsedirektoratet

9

9

Sykdomsforebyggende kontekst

HL30: Avgjøre hvordan du kan unngå sykdom på bakgrunn av råd fra familie eller venner

Helsedirektoratet

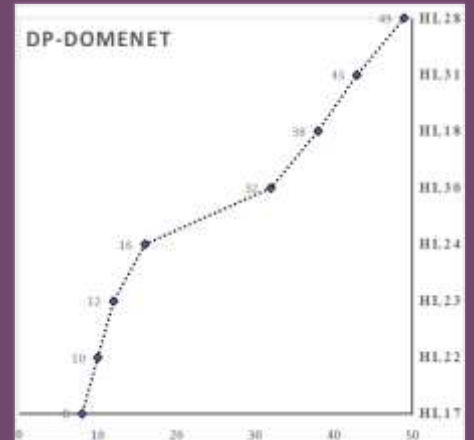
10

10

Sykdomsforebyggende kontekst

HL18: Finne informasjon om hvordan psykiske problemer kan håndteres

HL30: Avgjøre hvordan du kan unngå sykdom på bakgrunn av råd fra familie eller venner

HelseDirektoratet

11

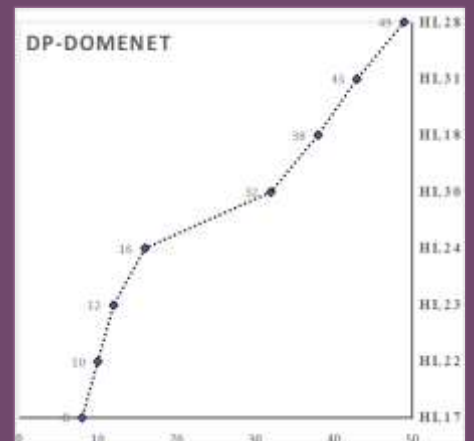
11

Sykdomsforebyggende kontekst

HL31: Avgjøre hvordan du kan unngå sykdom på bakgrunn av informasjon i massemedia

HL18: Finne informasjon om hvordan psykiske problemer kan håndteres

HL30: Avgjøre hvordan du kan unngå sykdom på bakgrunn av råd fra familie eller venner

HelseDirektoratet

12

12

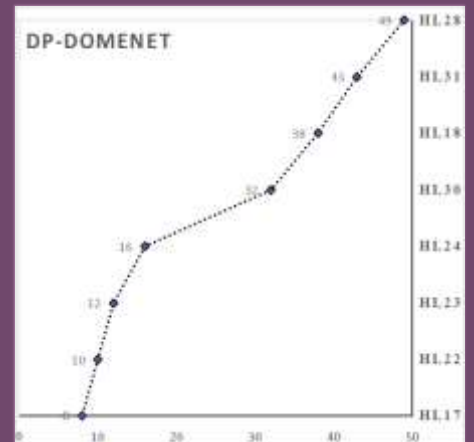
Sykdomsforebyggende kontekst

HL28: Vurdere om massemediens informasjon om helserisiko er til å stole på

HL31: Avgjøre hvordan du kan unngå sykdom på bakgrunn av informasjon i massemedia

HL18: Finne informasjon om hvordan psykiske problemer kan håndteres

HL30: Avgjøre hvordan du kan unngå sykdom på bakgrunn av råd fra familie eller venner

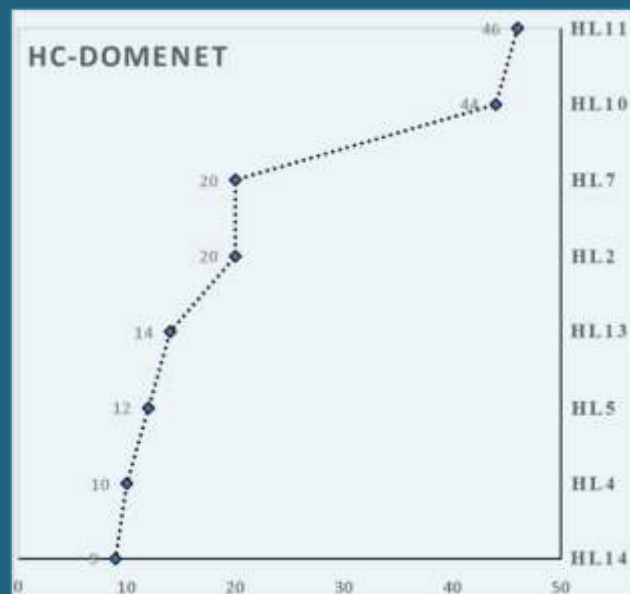

HelseDirektoratet

13

13

Helsetjeneste kontekst

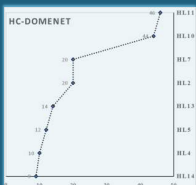
%-andel som svarte
(veldig) vanskelig

HelseDirektoratet

14

14

Helsetjeneste-kontekst

Item	På en skala fra veldig lett til veldig vanskelig, hvor lett vil du si det er å...
HL11	vurdere om du trenger en ny vurdering fra en annen lege?
HL10	vurdere fordeler og ulemper ved ulike mulige behandlinger?
HL7	forstå informasjon om hva som bør gjøres i en medisinsk akuttsituasjon?
HL2	finne informasjon om behandlinger av sykdommer som gjelder deg?
HL13	bruke informasjon som legen din gir deg, til å ta avgjørelser om egen sykdom?
HL5	forstå det som legen sier til deg?
HL4	finne ut hvor du kan få profesjonell hjelp når du er syk?
HL14	følge bruksanvisninger som er angitt på forpakningen til legemidler?

Helseendokraten

15

15

Innvandrerbefolkningen

- Lav helsekompetanse forbundet med lav utdanning og lav sosio-økonomisk status
- Om lag 30 % oppgir at de aldri har søkt på helseinformasjon på nett, og digital helsekompetanse samvarierer med utdanningsnivå
- Innvandrere rapporterte også betydelig dårligere digitale ferdigheter, som samvarierer med alder, utdaningsnivå, økonomisk status og langvarig sykdom.

16

Take-home messages

- Helsekompetanse er sammensatt
- Helsekompetanse må forstås i relasjon til kontekst
- Helsekompetanse har betydning for helse og sosial ulikhet i helse

